

۲۰۱۴/۱۲/۱۰

سراج الحق ببرک زی خدران

منځني ختيځ کې تر ټولو زاړه دښمنان

سرچينه: شپيگل انلاين

ليکوال: کريستوف سيدو

ژباړه: سراج الحق ببرک زی خدران

سعودي عربستان د ايران په وړاندې د تېلو جگړه پيل کړه. د تېلو ملا ماتوونکې جگړه په خپله سعودي عربستان ته په ميلياردونو ډالرو پريوځي. عرب شيخانو دغه تاوان په ځان منلي دي، ترڅو خپل زور دښمن ايران ته يوه سخته ضربه ورکړي. سعودي عربستان د خپل پمپولو ټيکيک سره په لنډ مهال کې خپل مهم ملگري متحده ايالات ته هم ستر زيان ورواړوي.

رياض - په نړيوال بازار کې يو بيرل اومه ټېل په ۸۵ امريکايي ډالرو پلورل کيږي. په اوسط ډول د اومو تېلو بيه بايد همدومره وي. د دې لپاره چې سعودي عربستان ډير تاوان ونه کړي اوسمهال د تېلو بيه ۷۲ ډالرو ته راټيټه شوي ده. سعودي عربستان د تېلو وزير علي النعيمي په ويانا کې د تېلو د صادرونکي هيوادونو ټولني اوپک غونډه کې د تېلو لږ استخراجولو مخه ونيوله، لږ ورسته ده وويل، چې دا يوه هونښياره، پريکنده او پرځاي پريکړه وه. سره له دې چې د اوپک ټولني کولي شول، د تېلو په توليد کې کمښت راولي او د دوی د پريکړې سره به د تېلو بيه بيرته جگي شوي وای. خو د سعودي عرب د شاهي دولت چارواکي له دغو نقدو پيسو څخه تير شول. سعودي عرب کولي شي د تېلو سره داسې يوه لويه وکړي او ورسره ستر زيان هم وزغمي. د سعودي عربستان په شان د تېلو د توليدونکي او صادرونکي هيوادو په منځ کې بل داسې دولت نشته. شاهي دولت په خپلو مالي زيرمو باندې، چې اټکل ۷۳۵ ميليارده امريکايي ډالره کيږي، ډډه لگولي. د دوی شتمني د ابل گرځنده تيلفون کمپني څخه چې اوسمهال د نړۍ تر ټولو ستره او ارزښتمناکه کمپني ده، د اټکل له مخې څلور ځلي ډيره ده. د همدې امله سعودي عرب کولي شي د خپل سيالانو په وړاندې په نړيوال مارکيټ کې د تېلو بيو په جگړه کې دغري ووهي. دا جگړه د نورو په پرتله د ايران، روسي او متحده ايالاتو په وړاندې پيل شوي ده.

ايران ادعا لري، سعودي زموږ په وړاندې د تېلو جگړه پيل کړي.

د تهران شيعه رژيم په منځي ختيځ کې د سعودي عربستان ستر سيال هيواد دی. دواړه دولتونه هڅه کوي، چې په يمن، لیبان، سوريه، عراق او بحرین هيوادو کې خپله اغيزه ولري. سعودي عرب د خليج سيمي په سره جگړه کې ټېل دوسلي په څير استعمالوي.

د پاڼو شميره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دليکنې دليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليلو مخکې په څير و لولئ

د ایران د دولت بودیجه یا کورني عواید په سلو کې اويا د تېلو د پیسو څخه تمویل کيږي. ولسمشر حسن روحاني په خپله یوه وینا کې د بودیجې په اړه وویل، چې ده په ۲۰۱۴ کال کې د یو بیړل اومه تېلو بیه ۱۰۰ امریکایي ډالره اټکل کړي وو. اوس دی مجبور دی، چې په یوه بیړل اومو تېلو کې شل سلنې لږ عواید ترلاسه کړي. هسې هم د ایران اقتصاد د لانجمن اتومي پروگرام او د نړیوالو بندیزونو له امله د گدایي کچې ته رسیدلي دي، د ایران اقتصاد به د تېلو په جگړه کې لا نوره کمزوری شي.

په تهران کې حکومت د ریاض د تېلو سیاست په جوتو ټکو غندلي دي. دوی وايي، دا ز مور په وړاندې د سعودي عرب یوه جگړه ده. دا خبره څو وخته دمخه د ایران د انرجي کمیسیون معاون ناصر سوداني وکړه. دی وايي، دوی غواړي نه یواځې زموږ څخه په سوريه، عراق، یمن کې غچ اخلي، بلکې دوی د شیخ النمر د اعدام په اړه زموږ غبرگون په بدل کې هم خپل غچ اخلي.

د سعودي عربستان یوې محکمې په اکتوبر کې یو شیععه ملا ته د اعدام حکم وکړو. پر النمر تور دی، چې ده له ډیرو کالونو څخه د کتاف په سیمه کې چې د تېلو ډبرې بډایي سرچینې لري او د سعودي عربستان شیععه لږکې په کې استوګن دي، نیمه خپلواکي غوښتله. د ۲۰۱۱ کال څخه راپه دی خوا ده په مشرۍ په تر سره شویو لاریونونو کې ډیر شمیر وگړي د امنیتي ځواکونو له خوا نیول شوي او وژل شوي دي.

د ایران مشران په ډیره ځیر او اندېښنه سره گوري. چې څنگه سعودي عربستان په ډیر قوت سره په اسيا کې خپل فارسي سیال څخه د تېلو عوایدو اصلي سرچینې ځان ته کوي. سعودي په اوږده موده کې چین، هندوستان او ویتنام ته په تیر اکتوبر کې د تېلو په تړونونو کې د سخاوت نه دک تخفیفونه وکړل، دا تخفیفونه ایران د تېلو بیو جگړې ته رابولي.

د Fracking لوبه یواځې د تېلو په جگو بیو باندې ارزې

روسیه لکه ایران د اوپک ټولني غړې هیواد نه دی، دغه هیواد هم لکه ایران د تېلو د تیتو بیو څخه کيږي. د ۲۰۱۴ کال لپاره ماسکو هم د یو بیړل تېلو بیه په اوسط ډول ۱۰۴ امریکایي ډالره اټکل کړي وو. د دوی دغه اټکلونه ټول ناسم وختل، د هر یو ډالر په بدل کې روسیه د خپلو د اټکل شویو موخو سره سم په کال کې دوو میلیارد ډالر له لاسه ورکوي. د روس د مالي وزارت د ستراتیجیکو پلانونو جوړونکي ښاغلي مکسیم اورشینکن په دې ډول اټکل کوي. په همدې روان کال کې به روسیه ته د ۶۰ نه تر ۸۰ میلیاردو ډالرو زیان ورسیري، روسیه به دا توان ونه شي زغملی.

سعودي عربستان او د امریکا متحده ایالات په دې لټه کې دي، چې د تېلو مارکت په ارزانه تېلو باندې گرم ولمبوي کړي. دوی به د تېلو بیو په راتیتولو سره خپل جیو ستراتیجیک سیال ایران نوره کمزوري کړي؟ په ریاض کې د سعودي عربستان د تیلو سیاست د مرکز مشر ښاغلي رشید ابنامی وايي هو! دواړه دولتونه غواړي، له دې لارې په ماسکو او تهران باندې فشار ډیر کړي، ترڅو دوی په سوريه کې د اسد رژیم له پلوي څخه لاس په سر شي.

ولي چې ډیر څه شي دا د رښتیا یوه برخه ده، بله برخه یې په اوږد مهال کې د تېلو تیتو بیه د متحده ایالاتو په گټه نه پیروځي. ځکه متحده ایالات د خپل لانجمن میتود د Fracking – Methode سره به د تېلو نوي زیرمي وتړلي شي.

د چارو تحلیلونو کې په دې باور دي، چې واشنگتن ته به دغه گران بیه پروژې هغه مهال ارزښت ولري، کله یو بیړل تېلو بیه لږ تر لږه په ۸۰ ډالره وي او که څه هم د امریکایانو گټه په کې لږ وي.

د Fracking میتود له لارې یو بیړل تېل تر لاسه کول، لکه چې په منځني ختیځ کې یو بیړل تېل د څلور ځلي څخه ډیر په ځمکه کې کته پورته پمپ شي.

سعودي عربستان نه یواځې خپل زرو دښمن تهران زیانمنوي، بلکې خپل مهم ملگري په واشنگتن کې هم. په لنډ مهال کې سعودي باید پریکړه وکړي، چې د تېلو بیو لوبه نوره همداسې پرمخ بیولي شي کله او د سعودي شاهي دولت کولي شي، په بهرني سیاست کې خپل مهم ملگري متحده ایالات د تېلو په تیتو بیه کې له ځانه خواښینی کولي شي.

پای

د پاڼو شمیره: له ۲ تر ۲

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ